LIVIU RUSU – THE TEACHER

Aurora Gheorghita
PhD Student, University of Medicine, Pharmacy, Science and Technology of Târgu Mureș

Abstract: Liviu Rusu was a well - known Romanian writer, famous for his aestethic works. Despite his importance as a writer, he was also an excellent teacher. During his teaching years he was dedicated to his students not only in class but also in his free time. He was always available, always ready to help his students. This is why the people around him appreciated him first as a teacher and praised his qualities of character and his noble habits.

Keywords:Liviu Rusu, teacher, students, dedication, excellency

Născut la Sărmașu în anul 1907, urmează Liceul Evanghelic German din Bistrița, apoi Facultatea de Drept (1920-1921), precum și Facultatea de Litere și Filosofie (1921-1925) din cadrul Universității"Regele Ferdinand I"din Cluj. Își începe cariera universitară încă din timpul studenției, fiind numit în 1923 preparator, iar după absolvire, în 1928, devine asistentul renumitului psiholog Florian Ștefănescu-Goangă, la Institutul de Psihologie din Cluj.

Se specializează la Leipzig, Berlin și Hamburg (1928-1929), dându-și primul doctorat în domeniul psihologiei la Universitatea din Cluj (1928). Activitatea sa în domeniul psihologiei este cuprinsă în mai multe studii publicate intre 1929-1939 în Revista de psihiologie, în volume colective și proprii.

Anii de specializare la Paris (1933-1935) înseamnă în cariera sa o cotitura spre studiile de estetică, luându-și doctoratul de stat în estetică la Sorbona, cu teza principală: *Essai sur la création artistique. Contribution à une esthétique dynamique* , însoțită de teza secundară *La sens de l'existence dans la poésie populaire roumaine* , sub conducerea renumitului Charles Lalo. Teza prinipală a fost publicată în același an în celebra colecție *Bibliothèque de la Philosophie*,devenind o lucrare de notorietate internațională. După întoarcerea în ţară este numit profesor titular de estetică la Facultatea de Filosofie şi Litere din Cluj. După război este înlăturat de la catedră (1948-1961), în această perioadă lucrând ca bibliotecar, apoi cercetător la Biblioteca Filialei Cluj, împărtăşind aceleaşi condiţii ca şi colegul şi prietenul său Lucian Blaga. În 1961 este reintegrat în învăţământ, ca profesor de literatură universală şi comparată la Facultatea de Filologie a Universităţii „Babeş-Bolyai" Cluj, de unde se pensionează în 1971. Membru titular al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice, membru în comitetul de redacţie al revistei de literatură comparată Lenau-Forum (Viena), membru în *Association internationale de littérature comparéé*, a colaborat la diverse publicaţii de cultură din ţară şi străinătate, a participat la importante congrese internaţionale de estetică şi literatură comparată, a ţinut conferinţe publice, s-a manifestat în numeroase dezbateri polemice cu personalităţi ale vieţii universitare şi literare (fiind denumit de Eugen Todoran chiar "ultimul polemist maiorescian") Este distins cu Premiul „Bogdan Petriceicu Haşdeu" al Academiei pentru volumul Scrieri despre Titu Maiorescu, 1979; în 1980 i se acordă Premiul special al Uniunii Scriitorilor pentru întreaga activitate. Se stinge din viata în 1985.

BDD-A28699 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:23 UTC)

Liviu Rusu ar trebui caracterizat nu numai prin valoarea sa ca scriitor, dar şi prin valoarea sa ca om. Nu puţini au fost cei care au apreciat si precizat multitudinea de calităţi pe care le poseda savantul. Vom încerca să facem o trecere în revistă a recenziilor despre Liviu Rusu în calitatea sa de om şi dascăl (pentru că în primul rând, Liviu Rusu a fost şi a rămas dascăl) . Vom menţiona în primul rând cuvintele cu care se descrie chiar Liviu Rusu:"Până în cele mai adânci fibre ale fiinţei mele m-am simţit şi mă simt dascăl. Dăscălia pentru mine a însemnat o mare chemare. Vă mărturisesc sincer că momentele în care intram în sala de curs erau pentru mine momente sacre, erau momente de sacerdoţie intelectuală, de dăruire, de comunicare din tot sufletul, cu toată inima"[1]

Liviu Rusu a fost un dascăl luminat şi personalitate cu vederi progresiste, a contribuit la formarea a numeroase generaţii de profesori şi cercetători în domeniul esteticii şi al literaturii universale şi comparate. Om de ştiinţă de serioasă şi temeinică formaţie şi de vastă cultură, cercetător pasionat şi neobosit, excelent cunoscător al problemelor esteticii şi literaturii române şi universale, profesorul Liviu Rusu a adus contribuţii însemnate la dezvoltarea culturii româneşti, prin numeroase lucrări apreciate în ţară şi în străinătate." Această înşiruire de date nu poate să ofere decât o imagine palidă a omului şi dascălului care a fost profesorul Liviu Rusu: spirit în continuă efervescenţă, pasionat al literaturii şi al muncii intelectuale, mereu prezent în publicistica literară."[2]

Alexandru Dima spunea că Liviu Rusu era "figura dascălului care ştia, cu vorba sa, să răscolească inimile tineretului şi să incite spiritul creator al acestuia, nu numai spre disciplinele teoretice ale filosofiei şi esteticii, ci spre arta literară, muzicală şi dramatică".[3]

Privit de departe, Liviu Rusu inspira admiraţie şi respect, dar cunoscându-l de aproape, îţi dai seama că poate fi la fel de valoros. Existau desigur numeroase persoane care nu înţelegeau ideile sale, psihologia lui le părea complicată, dificilă, pe alocuri chiar impenetrabilă. "Însă este vorba de o psihologie bogată, cu planuri multiple, dispuse contrapunctic în adâncime, în care până la urmă lucrurile se rezolvă pertinent, cu demnitate simplă, în armonii şi integrări necesare. Fiinţa lui Liviu Rusu s-a constituit, şi continuă să se constituie, prin sinteze de contrarii, prin procese de sublimare, prin macerări tăcute într-o conştiinţă frământată de fervori şi răspunderi. Fără îndoială, în moralismul opţiunilor lui de cărturar şi gânditor străbate de regulă, cu necruţare, ceva de asprime axiologică sau de rigorism kantian, acestea, însă, nu sunt distanţe pe care le-ar reclama un judecător autoritar, nici prezumţii sau vanităţi filozofice, ci gesturi de prietenie faţă de oameni, dorinţa de a le veni în ajutor, scrutări şi într-un fel apeluri dureroase la fondul virtuos pe care îl presupune in fiecare. Liviu Rusu e o ilustrare a ceea ce poate produce umanitatea noastră românească, pusă în condiţii de cultură şi de încredere în virtuţile ei creatoare."[4]

Constantin Ciopraga preciza ca Liviu Rusu preda cu patos: "Din punctul de vedere al lui Liviu Rusu, a face ştiinţă înseamnă a fi militant , de unde tonul frecvent polemic, întotdeauna în cadre de ireproşabilă urbanitate când la mijloc se află o cauză de apărat. Academizant,vor zice unii, dar respectul pentru fapte, mergând până la epuizarea informaţiei, e în vechea bună tradiţie. Personalitate dinamică de aspect raţionalist, Liviu Rusu pune sub semnul întrebării soluţiile în circulaţie, verifică argumentele consacrate, hotărât să se convingă prin investigaţii personale."[5]Pe

[1] Bertea, Mircea, în *România Literară*, nr. 33, p.12-13, 1982 (Interviu)
[2] Antonescu, Georgeta , în *Buletinul Societăţii de Ştiinţe Filologice*, p.87-88, 1986
[3] Dima, Alexandru, în *Viaţa Românească*, nr.11, p. 58-59, 1976
[4] Zamfirescu, Ion, în *Luceafărul*, nr.48, p.1-2. 1976
[5] Ciopraga, Constantin, în *Cronica*, nr.15, 1980, p.5

BDD-A28699 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:23 UTC)

de altă parte un alt înfocat admirator al profesorului, Nicolae Balotă adăuga:" Liviu Rusu este este un bărbat gata oricând să purceadă la o luptă dreaptă, vioi la vorbă și în mers, nins în creștet, dar cu atît mai rumen în obraji, cu ochii luminoși, cu chipul zâmbitor, fără urmă de povară pe umeri, o adevărată natură demoniac - echilibrată. Ardelean destoinic și plin de râvnă, el derivă din stârpirea dascălilor luptători ai școlii ardelene, ilustrându-și astfel provincia pedagogică din care se trage. O vorbire caldă, colorată, generoasă, plină de inflexiuni patetice, deloc pedant - profesorală. Oratorul își cucerea auditoriul căruia i se dăruia, parcă trup și suflet. Conferințe bine nutrite cu idei și imagini"[6]. Liviu Rusu esteticianul avea din plin de unde își luase numele disciplina sa: facultatea de a percepe prin simțuri frumosul, acuitatea intuiției, posibilitatea participării printr-o empatie particulară, și de a face pe altul să simtă sau să înțeleagă și să participe.

Foștii săi elevi și-l amintesc ca pe o figură parentală, care vroia cu orice preț să ajute și să se facă înțeles dar prin metode inedite. "Tăcerea aceea a sălii pline de tineri care ascultau cu încordare, cuvintele înaripate ale magistratului - rămân incomparabile, de neuitat. Părea că oficiază după un antic ritual. În tot ceea ce a întreprins păstra o rigoare de bronz, de metal palpitând sub dogorea polemică a unui cânt lăuntric, neînfrânt și ambițios".[7]

Profesorul de estetică se impunea ca o personalitate complexă: categoriile specifice unor arte și discipline ca filosofia, literatura, etica, teatrul și muzica, se întâlneau în activitatea sa, unei râvne culturale aparte, unei pasiuni neîngrădite pentru valorile universale, unei risipe de dragoste și talent, care, toate la un loc , constituiau pentru tinerii auditori ai profesorului Liviu Rusu, forța unei atracții excepționale, magnetice." La cursurile lui Liviu Rusu nu se putea să te afli în sală și să fii, totuși absent: conferențiarul te confisca prin verbul său plin de patos, prin desfolierea arțăgoasă a temeiurilor filosofice de fundau esteticul, prin perseverența minuțioasă cu care chiar detaliul informativ izbea timpanele, sensibile și spirituale ale ascultătorilor".[8]

Caracteristica cursurilor, aura lor specială, constau într-un complex de virtuți în care arătau pasiunea vorbitorului, fluența discursului, vasta cultură de specialitate, spiritul metodic al expunerii, varietatea temelor abordate. Seminarul de Estetică, sub egida acestor discuții libere, abia dirijate de la catedră, s-a dezvoltat, temeinic, variat și armonios. Liviu Rusu era cunoscut iubitor de muzică clasică, drept pentru care încercat să își inițieze studenții și în acest domeniu. Prin urmare a pus la dispoziția lor o serie sistematică de audiții muzicale, pe care profesorul le preceda de expuneri asupra capodoperelor simfonice pe care urma să le asculte. A urmat apoi Teatrul studențesc – întreprindere de entuziasm, în primul rând, dar și relevând vocații irezistible ori numai performanțe trecătoare. E destul să amintesc , spunea Ștefan Augustin Doinaș, " zborul spre arta scenică pe care l-a luat de acolo poetul Radu Stanca, ajuns mai târziu un foarte original actor, regizor de teatru și autor dramatic. Asumându-și rolul de maestru de scenă, în ferventa noastră trupă de actori diletanți, profesorul Liviu Rusu își prelungea activitatea ex catedra printr-o imersiune la care ne făcea părtași pe toți, în adâncurile tulburi și încă amorfe ale laboratorului său de creație colectivă".[9]

În schimb, Liviu Rusu captiva grație pasiunii pe care o punea în fiecare afirmație, datorită faptului că transforma fiecare oră de curs într-o pledoarie pentru valorile estetice. Liviu Rusu prezent prin ceea ce spunea de la catedră: el trebuia ascultat. Poate tocmai de aceea, auditoriul său era format nu numai din studenții care urmau să dea examene cu el, ci și din

[6] Balotă, Nicolae, în *Tribuna*, nr.47, 1976, p.6
[7] Vaida, Mircea, în *Steaua*, nr.11, 1981, p.11
[8] Doinaș, Ștefan Augustin, în *România Literară*, nr.52, 1985, p.10
[9] Voia, Vasile, *Liviu Rusu Adevăr și valoare*, Editura Scoala Ardeleană, Cluj Napoca, 2018, p.286

BDD-A28699 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:23 UTC)

persoane care trecuseră de vârsta studenției, atrase de patosul expunerilor sale. Ca în tot ceea ce făcea profesorul, prezența sa fizică – vocea, gesticulația, pledoaria – precum și termenii săi marcau ca o pecete materia însăși a lecției. Intelectual dornic de solul unor întemeieri critice, tribun pledând înflăcărat pentru adevăr și valoare, pentru valoarea adevărului, pentru singurul adevăr care este cel al valorii.

Spirit disciplinat, metodic, cu plăcerea evidentă de a explica didactic fenomenele asupra cărora

s-a aplecat, Liviu Rusu face parte din acea strălucită generație interbelică de intelectuali tineri care aduceau în cultura română nu numai ideea unei înnoiri, a unei modernități a gândirii, ci și o substanțială contribuție personală în acest sens.

Liviu Rusu aducea ceva din atmosfera intelectuală, ținuta morală a prestigioșilor profesori ardeleni din perioada interbelică a universității clujene. Era profesorul care avea pasiunea valorii și adevărului, în numele cărora își punea la contribuție înzestrările de retor, pedagog și exeget, care captivau în demonstrarea fiecărei afirmații. Însuși profesorul preciza că ”în tot trecutul meu m-am consacrat preocupărilor științifice. M-am străduit în direcția unei ideologii realiste și progresiste în sânul specialității mele.”[10]

Personalitatea profesorului Liviu Rusu poate fi abordată din mai multe puncte de vedere: ca psiholog, ca și comparatist, ca pedagog și mai ales ca un om de cultură. Personalitate complexă. atrăgătoare, dinamică și deschisă, profesorul a știut să-și pună în evidență nu numai competența profesională, apreciată de toți cei care l-au cunoscut, ci și trăsăturile de caracter, nota personală a relațiilor cu cei din jur. Liviu Rusu a fost dascăl prin excelență, un dascăl care, prin toate lucrurile pe care le-a făcut în cariera sa didactică a arătat adevărata fața a omului din spatele catedrei, a ceea ce ar trebui să însemne de fapt activitatea didactică. Dumitru Salade, un alt admirator al lui Liviu Rusu preciza:” cu o formație complexă și cu o experiență bogată și variată, profesorul Liviu Rusu a reușit să se afirme și să obțină o recunoaștere aproape unanimă a calităților sale, unele cu totul deosebite. Ca educator a știut să câștige cu ușurință simpatia, interesul și dragostea studenților și să le ofere un model de conduită.”[11]

BIBLIOGRAPHY

1. Antonescu, Georgeta , în *Buletinul Societății de Științe Filologice*, 1983
2. Balotă, Nicolae, în *Tribuna*, nr.47, 1976
3. Bertea, Mircea, în *România Literară*, nr. 33, 1982 (Interviu)
4. Ciopraga, Constantin, în *Cronica*, nr.15, 1980,
5. Dima, Alexandru, în *Viața Românească*, nr.11, 1976
6. Doinaș, Ștefan Augustin, în *România Literară*, nr.52, 1985
7. Ungheanu , Mihai, în *Luceafărul*, nr.49-50, 1980 (interviu)
8. Vaida, Mircea, în *Steaua*, nr.11, 1981
9. Voia, Vasile, *Liviu Rusu Adevăr și valoare*, Editura Școala Ardeleană, Cluj Napoca, 2018
10. Voia, Vasile, *Simpozion comemorativ Liviu Rusu-100*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004
11. Zamfirescu, Ion, în *Luceafărul*, nr.48, 1976

[10] Ungheanu , Mihai, în *Luceafărul*, nr.49-50, 1980, p.6 (interviu)
[11] Voia, Vasile, *Simpozion comemorativ Liviu Rusu-100*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004, p.112

BDD-A28699 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:23 UTC)